

Список використаних джерел

1. Жан-Жак Руссо. Про суспільну угоду, або Принципи політичного права / Укр. пер. з фр. та ком. О. Хома. — Київ: Port-Royal, 2001. — 349 с
2. Матеріали кращих виступів та доповідей на засіданні круглого столу /Випуск 6 «Теорія права та держави; юридична відповідальність; історія правових і політичних учень» // За заг. ред. Теремцової Н.В. – Київ. Надруковано –Вид.ТОВ «Інтер Логістік України»/ – К., 2016. – 203 с.
3. Теремцова Н.В. Проблема розуміння законодавства в юридичній теорії та практиці. The III International scientific and practical conference “Development of modern science, experience and trends” (October 11-14, 2022) International Science Group, Boston, USA. 2022. 480 p. ISBN – 979-8-88796-812-4. DOI – 10.46299/ISG.2022.2.3
4. Загальна теорія права. Нормативний курс підруч. для студ.-юристів /кол.авт. Бобровник С.В., Костицький В.В., Н.М.Оніщенко, Ж.О.Дзейко, Н.В.Теремцова та інші ; за ред. доктора юрид.наук, проф. С.В. Бобровник Київ: Юрінком Інтер, 2021. 596 с.

Золотий А.

*студент юридичного факультету
Західноукраїнського національного
університету*

Науковий керівник:

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії
держави і права ЗУНУ
Кравчук В.М.*

ВЗАЄМОВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВИ І ГРОМАДЯНИНА ЯК ОСНОВНИЙ ПРИНЦИП ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність теми. В історії сучасної України часто постає питання способів побудови правової держави. Проте низький рівень правової освіти та громадянської активності перешкоджає крокувати до розбудови правової держави та громадянського суспільства. Зараз в Україні є проблеми з дотриманням законодавства як з боку громадян, так і з боку представників самої держави, але в даному випадку зміни варто починати з себе і тоді почне змінюватись суспільство навколо. Принцип взаємовідповідальності держави та громадянина за суттю недостатньо

вивчений і розтлумачений, тому актуальність наукових досліджень з цієї теми є обґрунтованою. Збільшення ступеня взаємовідповідальності особи та держави здатне наблизити Україну до правової держави.

Метою даної роботи є дослідити принцип взаємовідповідальності держави та громадянина як один із основних принципів правової держави.

Виклад матеріалу. Принцип є підвалиною, фундаментом будь-якої соціальної системи (в тому числі правової), вимоги якого поширюються на всі явища, що належать до цієї системи. Щодо принципів правової держави, їх ієрархії та номенклатури у наукових колах, як зазначає В. Кравчук, досі немає єдності та одностайності [1, с.28]. Однак, взаємну відповідальність держави та особи вважають основоположним принципом правової держави більшість сучасних науковців, теоретиків права [2, с. 179-181]. Суть цього принципу М.В. Кравчук визначає як «самообмеження держави правом, яке закріплює свободу особи, передбачає також те, що й особа погоджується на певні обмеження і зобов'язується підпорядковуватись законам, а держава несе відповідальність за дотримання прав особи, гарантує їй гідні умови життєдіяльності» [2, с.183].

Отже, принцип взаємовідповідальності держави і громадян передбачає те, що держава та громадяни несуть відповідальність за дотримання обов'язків та реалізацію прав, гарантованих законом. Держава повинна створювати умови для того, щоб громадяни могли виконувати свої обов'язки і використовувати права, а також забезпечити додержання прав людини та їх захист. Держава повинна встановлювати відповідальність за порушення закону, а також дбати, щоб жодне правопорушення не залишалось безкарним і не поміченим з боку держави, незалежно від того, чи це діяння громадян, чи державних службовців.

Громадяни, у свою чергу, повинні знати свої права та основні обов'язки, не посягати на права інших людей, дотримуватися законів та правил, які визначені державою, а також відповідати за свої дії та вчинки, які зокрема можуть впливати на права та свободи інших громадян. Громадяни мають право на участь у прийнятті рішень, що стосуються їхнього життя, життя суспільства і держави загалом, але й несуть відповідальність за свій вибір і наслідки таких рішень.

У статті 1 Конституції України вказано, що «Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною та правовою державою» [3].

Люди, які хочуть жити у правовій державі, повинні знати закони, бути ознайомленими з основними правами, поглядами, поняттями, розуміти, що крім прав є обов'язки, які встановлені державою, бо іноді виникають колізійні ситуації між державою та фізичною особою саме через незнання законодавства та вимог нормативно-правових актів. Кожна особа повинна не тільки знати, але й виконувати всі обов'язки, які поклала на неї держава, повинна сприяти розвитку та становленню

громадянського суспільства, тому що саме воно виступає передумовою для створення правової та демократичної держави [2, с. 182].

Правова держава зобов'язана забезпечувати дотримання законів. Це означає, що держава має створювати такі закони, які закріплюють і захищають основоположні права та свободи громадян, забезпечувати і гарантувати дотримання цих законів, а також надавати безперешкодний доступ до судової системи для захисту прав і вирішення спорів.

Загалом, у правовій державі взаємовідповідальність держави та громадян забезпечується неухильним принциповим дотриманням закону та порядку всіма суб'єктами суспільного життя, захистом права та свобод громадян, а також сприяє розвитку правової культури в суспільстві. Дотримання цього принципу є важливою частиною демократичного суспільства, адже людина, її права та свободи є головними цінностями.

Висновок. Отже, правова держава — це новий етап у становленні і розвитку державності. «Правову державу не можливо проголосити — вона повинна створитись як результат реформ економічних, політичних, державних і правових інститутів, реальної зміни характеру взаємовідносин між громадянським суспільством, державою і особистістю». Взаємовідповідальність громадянина та держави як ознака правової держави проявляється у тому, що держава забезпечує якісне та доцільне законодавство та правильне його застосування і тлумачення, а громадяни не стільки виробляють у собі звичку неухильного його дотримання, скільки це стає їх принциповою позицією внаслідок високого рівня їх правосвідомості і правової культури. Поки що, наша держава та громадяни досить повільними кроками наближаються до дотримання та розуміння принципів правової держави, проте бездіяльність держави щодо належного виховання громадян та належної правової освіти не сприяє пришвидшенню цього процесу.

Список використаних джерел

1. Кравчук В., Сташків Н. Повага до суду як один із принципів правової держави. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. Вип. 4 (12). С. 27-33.
2. Кравчук М.В. Теорія держави і права (опорні конспекти): Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 3-є вид., змін. і доп. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 524 с.
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР Редакція від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 09.05.2023).
4. Кравчук В.М. Проблема меж державної влади в умовах формування громадянського суспільства. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 1. С.7-9.